

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24.11.1994, sp. zn. 7 Cdo 176/93, ECLI:CZ:VSPH:1994:7.CDO.176.1993.1

Číslo: 65/1998

Právní věta: Nedojde-li k dohodě o vydání majetkového podílu transformovaného družstva v jiné formě, vyplývá z ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb.*) nárok na peněžité plnění.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 24.11.1994

Spisová značka: 7 Cdo 176/93

Číslo rozhodnutí: 65

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Člen družstva, Transformace družstev

Předpisy: 42/1992 Sb. § 13 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 65

Nedojde-li k dohodě o vydání majetkového podílu transformovaného družstva v jiné formě, vyplývá z ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb.*) nárok na peněžité plnění.

(Rozsudek Vrchního soudu v Praze z 24. 11. 1994, [7 Cdo 176/93](#))

Okresní soud v Příbrami uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobcům částky 643 833 Kč (prvému) a 643 830 Kč (druhému), když nárok na vydání majetkových podílů ve smyslu § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. v peněžní formě shledal důvodným.

K odvolání žalovaného, který zpochybňoval pouze formu vydání majetkových podílů a dovolával se vydání věcného (ve věcech či vlastnických podílech), Krajský soud v Praze rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku potvrdil. Ztotožnil se s jeho právním posouzením věci, pokud dovodil, že žalobcům přísluší majetkový podíl transformovaného zemědělského družstva v peněžním plnění, jestliže jim žalovaný nenabídl věci, použitelné při provozu zemědělské výroby. Podle odvolacího soudu zákon č. 42/1992 Sb. v § 13 odst. 2 zvýhodňuje oprávněné osoby, které provozují zemědělskou výrobu (jimiž žalobci jsou) tím, že ukládá družstvu majetkový podíl vydat do 90 dnů ode dne, kdy o vydání požádaly, přičemž krátká lhůta je stanovena proto, aby tuto výrobu mohly skutečně realizovat. Smysl tohoto ustanovení by se minul účinkem, kdyby oprávněné osoby při znovuoobnovení své hospodářské činnosti musely převzít plnění ve věcech, které by svojí skladbou a určením tomuto

záměru nenapomáhaly či dokonce jej ztěžovaly. Odvolací soud proto uzavřel, že v případech, kdy mezi oprávněnou a povinnou osobou nedojde k dohodě o vydání konkrétních věcí, přichází v úvahu pouze finanční proplacení majetkového podílu v transformovaném družstvu ve výši vyplývající z finanční uzávěrky schválené členskou schůzí družstva.

Právě ve vztahu k tomuto právnímu závěru odvolací soud konstatoval, že jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, a k řešení odpovídající právní otázky připustil proti svému rozsudku dovolání (§ 238 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.).

V dovolání žalovaný rozsudku odvolacího soudu vytýkal nesprávné právní posouzení věci. Z jeho obsahu vyplývá, že - v mezích výše formulovaného zadání právní otázky - tuto nesprávnost spatřuje v závěru o oprávněnosti peněžní formy vydání majetkových podílů. Žalovaný naopak dovozuje, že žalobcům jako oprávněným osobám k vydání dotčených podílů v transformovaném družstvu přísluší plnění věcné. Především, jestliže zákon nepřináší výslovnou odpověď na danou otázku, je namístež zkoumat, jak byl majetkový podíl, který má být vydán, vytvořen a vypočten; ze znění § 7 odst. 1 zákona č. 42/1992 Sb. totiž vyplývá, že majetkové podíly se v penězích nekonstitují. Peněžité plnění je podle dovolatele vyloučeno též proto, že „právně ani fakticky neexistuje“, neboť ve smyslu ustanovení § 9 odst. 5 písm. a), d) zákona č. 42/1992 Sb. se čisté jmění družstva, z něhož je odvozeno, vyjadřuje v účetních cenách. A konečně, jestliže by si družstvo opatřilo peněžní prostředky k vydání podílů prodejem části čistého jmění v nižších cenách tržních než účetních, znamenalo by to nepřipustné snížení majetku družstva a tím i majetkových podílů ostatních členů.

Vrchní soud v Praze svým rozsudkem dovolání zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o dovolání.

Z odůvodnění:

Dovolání je podle ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o. s. ř. přípustné, bylo-li podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1, věty druhé, o. s. ř., a nese obsahové a formální znaky, jež pro tento úkon vyplývají z ustanovení § 241 odst. 1, věty první, o. s. ř. Obsahuje přípustný dovolací důvod nejen ve vztahu k ustanovení § 241 odst. 2 písm. d), ale i k ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o. s. ř., jelikož respektuje zadání rozhodné právní otázky, jak ji vyjádřil odvolací soud, když připustil dovolání. Oproti tomuto zadání je obsahově užší, neboť postihuje pouze otázku formy (způsobu) vydání majetkového podílu a nikoli již jeho výši.

Dovolací soud je podle ustanovení § 242 odst. 1 o. s. ř. vázán rozsahem dovolání a uplatněným dovolacím důvodem; z úřední povinnosti zkoumá pouze vady, vypočtené v § 237 o. s. ř., a jiné vady řízení jen tehdy, pokud měly za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tyto však dovoláním nebyly namítány a ze soudního spisu nevyplývají.

Dovolání není důvodné.

Ze žádného z dovolatelem vyslovených dílčích argumentů nevyplývá přesvědčivě jím učiněný závěr o vyloučenosti peněžního plnění, případně vydání majetkového podílu v peněžní formě. Čisté jmění družstva nalézá naopak právě peněžní vyjádření a nepochybně zahrnuje i majetkové hodnoty v přímém peněžním vyjádření (srov. „pohledávky a jiná práva“ podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 42/1992 Sb.). Majetková účast na určitém majetkovém souboru, tvořeném věcmi, pohledávkami a peněžními hotovostmi, bude typicky vyjadřována v penězích, v reflexi však též na majetek nepeněžité. Odvozenost této účasti od věcného substrátu však sama o sobě nemůže bránit jejímu peněžnímu vypořádání (srov. kupř. vypořádání zrušeného podílového spoluvlastnictví) a

argumentace dovolatele prostřednictvím ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 42/1992 Sb. již zde nalézá zřejmá omezení. Ani odkaz na účetní ceny, aplikované při zjištění („výpočtu“) majetkového podílu a jejich případný rozpor s cenami tržními není přesvědčivý již proto, že takový rozpor je pouze hypotetický a kromě toho je představitelný nejen v neprospěch cen účetních, ale i ve směru opačném. Jestliže bylo nutné stanovit určitá kritéria určení podílu majetku člena na celkovém majetku družstva, je pochopitelné, že již z praktických důvodů nemohly být postihnuty všechny hodnotové ekonomické kategorie (úrok, zisk atd.) a z povahy věci je tak toto určení ekonomicky – v nejširším smyslu – pouze přibližné. Z tohoto důvodu není případný ani poslední argument dovolání o důsledcích v podobě vlivu peněžité výplaty majetkového podílu na čisté jmění družstva a podíly ostatních jeho členů; ostatně majetkové podíly členů družstva, jednou stanovené, se nemohou volbou pro tu či onu formu vydání podílu oprávněné osobě jakkoliv změnit, přičemž není bez významu, že podíly určené k vydání se odvozují jen z části celkového čistého jmění družstva (viz § 7 odst. 3, § 8 citovaného zákona); celkový ekonomický substrát družstva je tak širší než součet všech majetkových podílů oprávněných osob.

Bylo-li takto dovozeno, že dovolatelova koncepce věcného vydání majetkového podílu není užitým zdůvodněním ospravedlnitelná, neznamená to, že se lze bez dalšího ztotožnit s důvody koncepce opačné, vydání peněžitého, jak je formuloval odvolací soud. Intencionální výklad ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb., na který se odvolací soud omezil ku podpoře jím vysloveného právního názoru, byť je jinak akceptovatelný, by zřejmě sám o sobě dostatečným argumentem nebyl.

Ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. široce koncipovaným pojmem „vydání majetkového podílu“ a jistou věcnou vazbou na ustanovení § 7 tohoto zákona zakládá majetkové právo relativně bohaté a různorodé struktury, které nevyklučuje nárok na vydání věcí nebo založení spoluvlastnických vztahů, stejně jako postoupení pohledávky či peněžité plnění. Jeho vypořádání proto může mít rozmanitou podobu (obsah), kombinující rozličným způsobem uvedené majetkové nároky tak, aby ve své hodnotové (peněžní) sumarizaci vyjádřilo celek vydávaného majetkového podílu. Dosáhnou-li takového vypořádání jako výrazu shodné vůle účastníci dotčeného právního vztahu, bude jimi uzavřená dohoda nepochybně v souladu s obsahem a záměrem ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb.

Tam, kde takové dohody dosaženo není, jako je tomu v daném případě, kdy žalovaný nabízel vydání podílu v takové majetkové skladbě, kterou žalobci nepřijali, se však otevírá otázka, zda spor o obsah věcně chápaného nároku na vydání majetkového podílu může vyřešit soud svým rozhodnutím. Záporná odpověď se podává již ze samotné konstrukce sporného nároku.

V opačném případě by totiž nešlo o nárok na vydání majetkového podílu, což jediné ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. evidentně umožňuje, ale o vypořádání vzájemného právního vztahu účastníků, jež z tohoto vydání vychází. Aby tomu tak mohlo být, je ale zapotřebí odpovídající právní úpravy; způsob vypořádání z ní musí vyplývat, případně soud k takovému vypořádání musí být právem povolán. Tak je tomu kupř. v ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. nebo – v obdobných vztazích – v ustanovení § 16 odst. 6 zákona č. 229/1991 Sb. (ve znění dalších předpisů), nikoli však zde, podle ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb.

Má-li být za těchto okolností právo na vydání majetkového podílu nárokem, tedy právem soudně vymahatelným, nezbyvá než vyjít z obecného univerzalizmu peněžního plnění, případně peněžního ekvivalentu jinak širšího majetkového nároku, a konstatovat, že pokud nedošlo dohodou účastníků k vydání majetkového podílu ve věcné formě, zakládá ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. nárok na zaplacení jeho peněžního ekvivalentu.

Jestliže odvolací soud dospěl k právnímu názoru shodnému, je namístě konstatovat, že jeho rozsudek, na tomto právním názoru spočívající, je správný. Nutným důsledkem tohoto závěru je, že dovolací

soud žalovaným podané dovolání zamítl (§ 243b odst. 1 o. s. ř.).

*) Ve znění zákonného opatření č. 297/1992 Sb., zákona č. 496/1992 Sb. a zákona č. 72/1994 Sb.